

Teamutvikling og relasjonsbygging i flerkulturelt psykisk helsearbeid med flyktninger i Hellas:

- en forskningsbasert evaluering på to litt
ulike måter

tkl@usn.no

Trude Klevan, Senter for psykisk helse og rus,
Universitet i Sørøst- Norge

I dag

En todelt presentasjon:

1. Forskningsprosjektet og den «ekte» forskningen
2. Videre kunnskapsutvikling og «de andre historiene»

Bakgrunn

- Ca.79 millioner mennesker er på flukt i verden
- 1 million mennesker har reist via Hellas (siden 2015)
- Ca 90 000 flyktninger oppholder seg i Hellas (2021)
- Mange har utfordringer knyttet til psykisk helse
- Behov for kunnskap om hva som kan være hjelpsomme praksiser for flyktninger med psykiske vansker
- Behov for kunnskap om folks erfaringer med hva som er hjelpsomt.

Kontekst

- Refugee Outreach Mental Health Team (ROMHT), EPAPSY – oppstart 2018
- Teamet tilbyr psykisk helsehjelp til asylsøkere og flyktninger
- Ambulant tilbud
- Tverrfaglig team (psykiater, psykolog, sosialarbeider, tolk / «cultural mediator»)
- Inspirert av ACT – fokus på ambulering, praktisk hjelp og familie / nettverk
- Tilby vurderinger av psykisk helsetilstand og kortsiktig og hjemmebasert behandling
- Tilpasset den enkelte / enkelte families behov
- Samarbeid med andre hjelpeinstanser
- Muligheter for å henvise videre og legge inn ved behov

«Intervention for mental health care of asylum seekers and refugees in Attica and Thessaloniki»

- En forskningsbasert evaluering gjennomført i 2018 og 2019
- Samarbeid mellom Refugee Outreach Mental Health Team (ROMHT), EPAPSY og Senter for psykisk helse og rus ved Universitetet i Sørøst-Norge
- Støttet av UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger)

Studiens hensikt

- **Beskrive og utforske erfaringer med praksiser og former for støtte og behandling som teamet tilbyr i sitt daglige arbeid**
- Beskrive og utforske *teamets* erfaringer med å jobbe med flyktninger og med å jobbe teambasert
- Utforske erfaringene til *brukere* av teamet
- Utforske erfaringer til *samarbeidspartnere* av teamet
- Utforske utfordringer, barrierer og forslag til videre utvikling
- Undervisning / kunnskapsutvikling om erfaringsmedarbeidere

Studiens hva, hvor og hvordan

- Kvalitative og kvantitative data
- Athen og Thessaloniki
- Fokusgruppeintervjuer og bruk av reflekterende prosesser med teamene
- Fokusgruppeintervjuer med samarbeidspartnere
- Fokusgruppeintervju med brukere av teamet i Thessaloniki
- Feltarbeid med intervjuer og deltagende observasjon hos familier i Athen
- Bruk av tolk(er) vesentlig for gjennomføring
- En studie som «ble litt til» underveis

Hva fant vi?

Oppsummerte funn 2018 og 2019

- Teamets erfaringer
- Samarbeidspartneres erfaringer
- Brukernes erfaringer

Funn – teamets erfaringer

- 1) Kulturelle forhold
- 2) Relasjonelt arbeid
- 3) Å være del av folks hverdagsliv
- 4) Å være et team
- 5) Å leve med og forholde seg til det «store systemet»
- 6) Endringsagenter

Kulturelle forhold

Sensitivitet og kulturell kunnskap og ikke bare «se» kulturen, men også individet

It depends on the family, on the person. Because you can go there, there's a risk there, you can't go there and see... oh, they are Muslims, and say that we have to do this and that. No. It depends on the person you see.

Relasjonelt arbeid

Betydning av møtested (kontekstuell forståelse) og holdninger og tempo

We have one job. In my opinion, it is to listen to them. We cannot give them money, we cannot give them clothes. We do not do those things. We can do one thing, and this is to listen and try to support.

Være del av folks hverdagsliv

Arena for utvikling av forståelse og god hjelp – psykisk helse og praktiske forhold sammenvevd
..you meet the person, you talk with them and you find out it's not mental health issues. They need a fan for the flat because it's very hot. They were not given a fan. They complain about the conditions in the flat. Understandably. They're angry. And that's frustration but there's no mental health issues.

Å være et team

Støtte hverandre og bidra til et tverrfaglig og bedre tilbud. Kontinuerlig samarbeid.
In reality, it's kind of lonely. You go out, you do your visits... everybody goes their own directions. So it's very important for us to meet. You know, and say "how did it go with you? How is your new case?" That's very, very important.

Tolkens (cultural mediator) betydning

"I have been there. I know that. I feel your pain, but you have to continue".

Å leve med det «store systemet»

Forhandlinger og koordinering. Forventninger utenfra.

My experience, the work itself, is very interesting. But it has a lot of challenges, the cultural issues. But the most difficult thing, has to do with all the systems around. The persons we have to meet, the bureaucratic things.

Endringsagenter

Bidra til endring og humanisering. Bidra med et «utenfra» blikk.

We work with refugees, but if you say that you're going to work only with refugees you are going to fail. Because you have to work, with people who work with the refugees as well. Because it's much interconnected with each other.

Funn - brukere

Hjelpsomme praksiser

Organisering og innhold: Tilgjengelighet, bli lyttet til, hjemmebesøk og familiefokus, bredt spekter av tjenester

I was feeling comfortable and I was desperate to tell. And I was feeling happy because I had someone to speak to, and I could tell whatever I had inside.

Utfordringer

Språk, kompleks problematikk og mangel på forutsigbarhet

We know nothing, we wait for nothing. We just feel that we are here for nothing.

Endringer

Kontinuitet og stabilitet, mer praktisk hjelp

I hope not to finish talking, because it would break the trust that we have built together.

Funn - samarbeidspartnere

Viktig hjelp fra teamet

Fleksibilitet, sammensatt og helhetlig tilbud (inkludert medisinsk kompetanse), gode på å bygge relasjon og tillit med brukere og samarbeidspartnere (bruk av tid)– å bli invitert med / jobbe sammen

Utfordringer

Oppstykket og fragmentert system, manglende kompetanse på flyktningers behov, mangel på tolker

Forslag til forbedringer

Behov for kompetanse i alle deler av systemet, tydeligere «stier»

Oppsummering og refleksjoner

Samspill: Et finstemt samspill mellom kulturell sensitivitet og relasjonsarbeid

Tid: fortid – nåtid – fremtid : Takle her-og-nå med hensyn til bakgrunn og historien – men også tenke fremover, ha håp og drømmer

Kontekst: Forstå psykiske utfordringer og utvikle hjelpen i de kontekster folk lever. Psykisk helse som sammensatt - del av folks historie, familie, sosiale forhold

Hverdagen: Betydningen av å møte folk hjemme – familien, det praktiske, fortiden, kulturen.

Teamarbeid: Betydningen av å være et team – mangfold og støtte

Samarbeid: Forståelse, kunnskap og felles innsats – samarbeid med andre instanser

De andre historiene

- Hva skjer «etterpå»?
- Forskningens hensikt – hvorfor forske? For å fortelle hvordan noe «er»?
- Kan det også handle om å bli berørt og ville berøre?
- De menneskelige møtene og aktivering av ytre og indre stemmer
- Kultur mangfold og mangfold av menneskelige erfaringer i møtene
- Forskning som solidaritetsarbeid?
- Det åpne – det som kan bli til mellom mennesker – å utvikle kunnskapen sammen
- Personlige erfaringer som sammenvevd med metodologi og funn i forskning
- Forskeren som person - som synlig, erfarende og situert i kontekst

Solidarity now?

The first thing that I noticed was the logo “Solidarity now” on the wall of the building where the interview was about to take place. I was thinking about the terms of solidarity these days. Why does it seem to be so difficult to act on and show solidarity with human beings outside our close circle, a difficulty that seemingly increases proportionally with the geographical and cultural distance between us and them? At what point does the other become just that—“the other”? Under what circumstances can we become “the other”?

Publikasjoner

Karlsson, Borg , Klevan , Lavdas, Tatsi & Styliandis. (2020). Evaluation of the pilot-project “Intervention for mental health care of asylum seekers and refugees in Attica and Thessaloniki” - 2018 and 2019. Drammen: Centre for Mental Health and Substance Abuse, University of South-Eastern Norway

Klevan, T., Karlsson, B., & Borg, M. (2021). Solidarity now? Other stories about researchers, otherness, and polyphony in research. *Methodological Innovations*, 14(1).